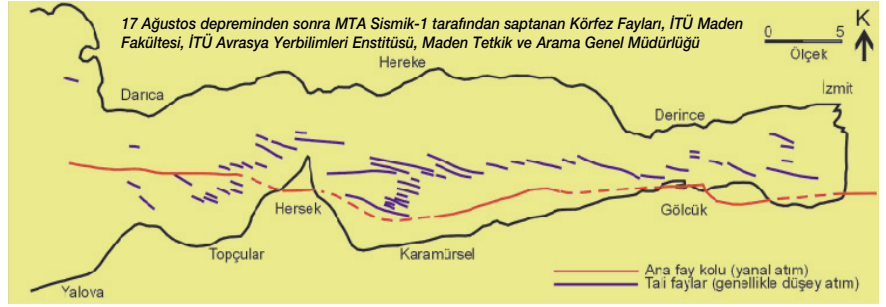


Yap-Boz Tamamlanıyor

Artık konuyla ilgili olmayanımız kalmadığına göre hepimizin merakla beklediği İstanbul Teknik Üniversitesi'ne düzenlenen basın toplantısı, 25 Kasım'da gerçekleştirildi. Toplantı bir bakıma TÜBİTAK projeleri kapsamında İTÜ ve MTA'nın özellikle 17 Ağustos depreminden sonra Marmara Denizi'nde yoğunlaşan araştırmalarının ilk sonuçlarını duyurmak amacıyla düzenlenmişti. Dolayısıyla toplantının ana gündemini MTA Sismik-1 gemisinin Marmara Denizi'nin güncel tektoniğiyle ilgili olarak topladığı veriler ve bunların değerlendirilmesi oluşturuyordu.

Toplanan verilerin bugüne değin değerlendirilen bölümü, yap-bozun İzmit Körfezi parçasını yani Kuzey Anadolu Fayı'nın, İzmit Körfezi'ndeki geometrisini ortaya koyuyordu. Buna göre, Marmara Denizi'ni tümünde olduğu gibi, yerbilimsel geçmişte bir dizi çek-ayır (pull-apart) havzası boyunca açılmış olan körfezdeki bu geometriyi oluşturan kırıklar, yerbilimsel olarak yakın bir geçmişte (bu en az bir-iki milyon yıl olabilir) artık hareketliliğini (etkinliğini) yitirmişti. Bugün KAF'ın denizdeki devamı olarak kendini gösteren kırığınsa, Armutlu Yarımadası'nın kuzey sınırı boyunca kimi yerlerde denizden kimi yerlerde de karadan ilerlediği gözleniyor. Hareketliliğini yitirmiş, çek-ayır oluşumunun sağladığı kırıkların, Armutlu Yarımadası'nın kuzey sınırı boyunca ilerlediği belirlenen kırık tarafından kesilmiş olması da KAF'ın de-

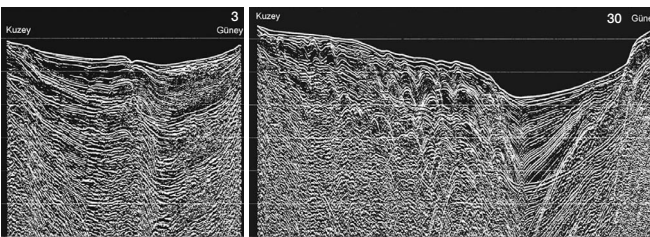
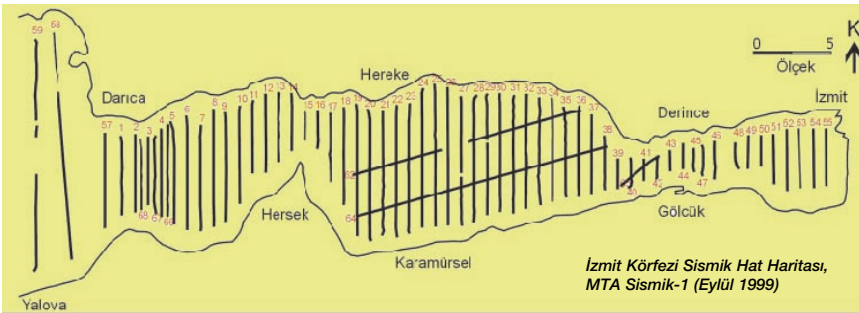


Sismik kesitler yardımıyla hazırlanan bu haritada fayların Körfez için dağılımı görülmüyor. Maviyle gösterilen kırıklar, etkinliğini yitirdiği düşünülen kırıklar. Kırmızıyla gösterilense KAF'ın körfez içine uzanan parçası.

vamı olan bu kırığın daha genç bir yapı olduğunu gösteriyor. Bu kırığın büyük bir olasılıkla 17 Ağustos depreminde hareket etmiş olması da körfezin doğusunda kalan bölgenin, yakın bir gelecekte büyük bir deprem yaşama olasılığını azaltıyor. Buna karşın bölgenin, Marmara Denizi içinde olabilecek bir depremden etkilenmemesi olası değil. Armutlu Yarımadası'nın kuzeyinden geçen ve Hersek Burnu'nun uç noktasını kesen bu fayın özellikle Hersek'teki bölümünde, arazi gözlemleri sırasında, büyük bir yer değiştirmenin gözlenmemiş olması, araştırmaların bu bölgede biraz yoğunlaşmasına yol açmış. Marmara Denizi içindeki fay sistemlerinin genel olarak doğu-batı yönünde uzandığı göz önüne alındığından, sismik kesitlerin alındığı doğrultular da yaklaşık olarak doğu-batı yönüne dik olarak seçilmiş. Bu doğrultuda birbirine paralel ve bir-iki kilometre aralıklarla alınan sismik kesitler bir araya getirildiğinde, hem kırıkların deniz ta-

banındaki yerleri hem de düşey düzlemde, deniz tabanının derinliklerine uzanan durumunu ortaya koyuyor. Deniz tabanının morfolojisini (yüzey şekillerini) belirlemeye yarayan derinlik bilgileri de, sismik kesitler alınırken toplanan veriler arasında. Bir ucu İzmit Körfezi kıyılarında diğeryerse Saroz Körfezi'nde denize giren KAF'ın bu iki nokta arasındaki yaklaşık biçimi, Sismik-1 gemisinin 17 Ağustos depreminden hemen sonra, Eylül ayı boyunca Marmara'dan topladığı verilerin değerlendirilmesiyle, önümüzdeki bir ay içinde ortaya çıkacak. Yaşanan son iki depremle, deprem riskinin arttığı Marmara Denizi'nde, buradaki fay sisteminin tek bir parça halinde ve doğudan batıya Marmara Denizi boyunca mı kırılacağı, yoksa daha küçük parçalar halinde ve belki de bu parçaların da farklı zamanlarda mı kırılacağı yanıt bekleyen önemli bir soru. Sismik-1'in değerlendirilen verileriyle, bu sorunun yanıtına yönelik önemli ipuçları verecek. Marmara Denizi'nde yoğunlaşan ulusal ve uluslararası araştırmalar da bir bulmacayı andıran bölgenin fay geometrisini yakın gelecekte gözler önüne serecek. Ama bu araştırmaların sonucu ne olursa olsun, Marmara Bölgesi deprem riski yüksek bir bölge. Bu yıllardır söylenen ve son depremlerle bir kez daha kendini hissettiren, unutulmaması gereken bir gerçek. Bu nedenle, bölgedeki bilimsel araştırmalar yoğunlaşarak sürerken, sorunun afet niteliği taşıyan diğer yanının çözümüne yönelik olarak alınması gereken önlemler için bir an önce kolları sıvamak gerekiyor.

Haritalar E. Demirbağ, A.M.C. Şengör, T. Taymaz, T. Genç, B. Ecevitoglu, O. Tüysüz ve N. Görür tarafından hazırlanmıştır.
Murat Dirican



Körfeze ait sismik veriler MTA Sismik-1 gemisi tarafından, üstteki haritada gösterilen doğrultular boyunca toplandı. İTÜ Jeofizik Mühendisliği Bölümü'nün veri işlem laboratuvarlarında işlenen bu veriler, sismik kesitlere dönüştürüldü (3 ve 30 numaralı doğrultulara ait kesitler).